

etiā ē de incarcerationis i purgatio
Dubitatur adhuc vtrū tātū
 valeāt suffragia successiē otinu
 ata: quātū simul scā ut .xxx. mis
 se p dies triginta dicte. quātū
 triginta vna die dicte. Et sic de
 eleōsina cētū flor. p vna diem
 datorū quātū si amūsarū pecu
 raretur. et sic de alijs *lx. pe. pa.*
 tātū vel plū valēt quo ad meri
 tum instituentis. q̄ magis est
 ad honore dei otinuacō talium
 amūsariorū. Et hoc cōsideras ec
 cleha. sic institunt amūsaria. tri
 cesimos a septuagesimos et
 hmoi. *S;* quo ad celeriore libe
 racōem a purgatorio. et cicius
 videndū deū. plus valet acce
 lerata multiplicacō. Quia sacra
 mentum i pposito habitum si
 est suffragium altaris. nunq̄
 tantum valet ex ope opato. si
 cut actu habitum. Et forte ai
 ma nō erit tam diu i purgato
 rio quous q̄ vltimum suffragi
 um p amūsarū fiet. vñ vtrū
 q̄ est laudabile. a pōt ex fon
 te caritatis manare. ita ut cōti
 nuans suffragium dīne laudis
 otinuacōez q̄rat. Et simul fatiē
 citi? velit eū liberari. ut statū dō
 fruatur. a ne diu cruetur ac.

Sequitur præceptū Octa
 uū de falso testimonio.

Capitulū Primum

Nunc octauū præcep. a
 tū sic ponitur *Exo. xx.*
 Et deū. v. *Nō loq̄ris
 cōtrī primū tuū falsū
 testimoniū. hic h̄m Aug. noie
 falsi testimoniū oītra primū dati
 telligitur prohiberi oē m gnali
 mēdaciū saltē p mōsū. qd etiā
 innuit textū leu. xix. d. *Nō mē
 tiemini. nec decipiat vng quisq̄
 proxim suū. de quo ec. itelligi
 tur illd Sapi. os qd mētūtur
 occidit aīa. Et ps Perdes oēs q̄
 loquūtur mendaciū. ymo h̄m
 th. 2. 2. q. cxxii. h̄ prohibētur
 oīa pccā ad locucioez p̄tinetia
 q̄b; saltē ifertur nocumtū pri
 mouit mendacia p̄niciosa. de
 tractōes. blasphemie. a hmoi.
 De mēdacō i ḡz tria p̄ncipalit
 sūt vidēda. *P̄rio qd sit. et quotu
 plex mēdaciū sit. a. an oē mē
 daciū sit pccm. Secūdo i sp̄ali
 quot modis q̄s pccat mētēdo
 Tercō qn sit mōle. vel veniale
 pccē. Q̄ntū ad p̄mū nōnd q̄
 ad mēdaciū h̄m th. 7. doctōes
 omunit i. iij. dis. xxxviii. duo re
 quirūtur. p̄mo falsa significatio.
 secūdo intēcō fallēdi. et accipit
 itēcō fallēdi p̄ intēcōe aliū
 decipiēdi. Aut sibi asserēdi fal
 sū. qd si p̄t mēdaciū iocōsū.
 vbi nō semp est intēcō decipi
 endi aliū. a falsam sibi op̄mo
 nez generādi. prout quibusdā
 vidē. Ex quo p̄t; q̄ differentia***

est in mētri a iter dicere mē
 datū. Ad hoc ei q̄ aliquis di
 cat mēdatū. duo p̄dicta req̄
 runtur. Sed ad hoc q̄ q̄s mē
 ciatur sufficit secūdo. scz q̄ intē
 dat decipe. qz mentiri ē cōm mē
 tem ire. Stat enī q̄ q̄s aliq̄
 w̄z q̄s credit esse falsum. di
 cat cū intētionē aliū decipiēdi.
 tunc dicit cōm mentem. et tñ nō
 dic mēdatū. cū sua assercō nō
 sit falsa. **E**xempli gratia posito
 q̄ princeps nō sit wyenne. et
 quis credēs eū ibi eē dicat. w
 lendo aliū decipe. p̄nceps non
 est wyenne. talis mētur. qz
 loq̄tur cōm mentem. et tñ w̄z
 dic. **S**imile est si quis dic. de
 re vendibili quā credit mala;
 q̄ sit bona. cū in rei veritate sit
 bona. **S**ecūdo ptz ex p̄dictis.
 q̄ ois q̄ dicit mēdatū. menti
 tur. h̄ non econūso. ptz scio q̄
 dicēs falsum q̄s credit esse ve
 rum. nec mētur. nec loquitur
 mēdatū ut dic. **A**ug⁹. **C**um
 nō h̄at duplex cor nec decipe
 intēdat. exēplū **A**ug⁹. **S**i ali
 cui gladi⁹ omentetur. et dicat
 se redditur cū ille q̄ omentat
 poposcit. si forte gladiū repe
 rat furens: maifestū est tunc
 nō esse reddēdū donec r̄stitua
 tur sanitas non eī in ista pmis
 sione duplex cor h̄batur in p
 mittente. **S**ecūdo nōndū q̄
 mēdatū sit non solū p̄ verbas

h̄ p̄scā. scripta. nut⁹. a fiḡ ut
 ptz de p̄p̄critis. et de religioso
 rū fals̄ fiḡnis. vñ mēdatū in
 genē sic diffinit. **E**st falsa fiḡ
 ficacō cū intēcōe fallendi. **S**i
 ue ergo homo signific; falsum
 w̄ce. scripto. manu. lingua. fig
 no. vel veste. **E**t si hoc fac. cum i
 tencōe fallendi. a falsum asserē
 di: sp̄ est mendacium. **V**ocale
 aut mēdatū diffinitur. **E**st
 falsa w̄cis fiḡficacō. cū intenci
 one fallendi. **T**ercō nōndū d
 q̄ nullū mēdatū p̄t̄ hei sine
 p̄ccō. ptz. **E**ccl̄a. viij. **N**oli velle
 mentiri oie mēdatū. assidui
 tas eī illi⁹ nō est bona. **A**d idē
 est aug⁹. libro cōm mēdatū
 dicens. mēdacōz multa sūt
 genea. sed ea vniūsalit̄ odisse
 debem⁹. nullū enī est mēdaci
 um q̄s non sit cōtrariū vitati
Nā sic lux et tenebre. pietas et
 impietas. p̄ccm et recte factū.
 vita et mors iter se cōtraia sūt
Ita inter se sūt vitas et mēda
 tiū contraia. vñ q̄to amam⁹ il
 lātātō ista odisse debem⁹. vñ
 pla. in thymeo. **V**oces iposi
 te sūt ut p̄sto h̄at volūtatis in
 dicia. **S**z mētēs cōtrariū fac
Et p̄hus. iij. ethicoz dic. q̄
 mēdatū h̄m se malū est et fu
 giendū. **D**ez aut bonū ē et lau
 dabile. **E**t ratio est. q̄re oie mē
 datū est p̄ccm. qz cadit sup̄z
 idebitā materiā. maxie w̄cale

et includit actū et circūstantias
 ipsum actū necessario deforma-
 tes. sic est de furto et adulterio.
 et ceteris huiusmodi conuolutis cum
 malitia ut di. phs. ij. eth. **V**o-
 ces nāq; institute sunt ad signi-
 ficandū alijs mētis conceptum.
 vñ indubitū ē et extra vas in-
 stituōez q; quis significet qd
 non habet in mēte. **S**ecūdo oē
 mendaciū ex sua racōe dicit in-
 tencōem malā. sc; intencōez de-
 cipiendi. et huiusmodi impossibile ē
 esse bonū. **¶** Quo ad fm pici-
 pale nōndum q; fm Aug⁹. li.
 de mendacō. viij. sūt geneā mē-
 dacōez. **S**co. tñ s̄bditū dicit quā-
 tum in duo. **P**rimū vocatur mē-
 daciū in doctrīna religionis. sci-
 lic; cum quis cū intentione fal-
 lendi significat aliqd falsum
 etrīū hīs que fidei sūt. aut sa-
 cre scripture. aut etiā contrari-
 um hīs que p̄tinent ad bonos
 et xp̄ianos moēs. **S**ecundū ge-
 n⁹ mendaciū est qd fit solū ad
 nocēdū alteri iniuste. siue i corpe.
 siue in rebus. siue in fama. siue
 etiā in aīa. et vocatur mendaci-
 um qd nulli p̄dest et alicui nocet.
Tercū est qd fit in p̄fatis bonis
 ad nocēdū vni. p̄pter vti-
 litatem alteri. **E**t vocatur men-
 daciū qd p̄dest vni. et nocet
 alteri. **E**t hęc triplīta mendacia
 cōprehenduntur s̄b mendatio
 p̄nitioso. **¶** Quartum vocatur mē-

daciū qd fit ex sola libidine mē-
 tiendi. ut cū q̄s mentit solū. q;
 mā placet sibi. et delēatur atq;
 gaudet in mentiendo. **¶** Quintū voca-
 tur iocōsū et est duplex fm sco.
Primū qd fit solū causa delectā-
 di alios. sicut narrare fabulas.
 de quib; etiā audientes sciunt
 q; nō est v̄z. nec decipiuntur
 audietes ut plurimū. cū etiā ser-
 mo p̄ferētis non fit talis q; na-
 tus fit credi ab audientib;. **A**li-
 ud quod fit causa iocōsū au-
 g⁹. vbi sup̄. ut cum quis iocan-
 do intendit aliū decipere. ita q;
 audientes v̄z decipiantur. nō
 tam in aliquo in quo sibi mag-
 num nocūmentum inferatur.
In quo iocantur illi qui sciunt
 eum decipi. et finaliter potest eti-
 am ip̄e de hoc iocari. quēadmo-
 dum dicit August. fuisse de men-
 dacō Joseph. qui veracit̄ volu-
 it decipere fratres suos in verbis
 istis. **E**xploratores estis. et cete-
 ris similibus positus. **B**en. xliij.
Sextum est qd nulli obest. id
 est nulli alteri a se. et tamen ali-
 cui p̄dest. et hoc in tēp̄alibus
 rebus. **E**xēplificat August. ve-
 lut si quispiam alicuius pecun-
 iam iniuste auferēda; sciat vbi
 fit. se nescire mentiatur quocū-
 q; interrogante. **S**eptimum
 est quod nulli obest. sed alicui
 p̄dest in corpore. quia p̄ ip-
 sum impeditur alicuius moēs.

Octauum **P**receptum

aut alia lesio corporalis. **E**xemplū
Aug⁹. velut nolēs hominē a d
mortē questū. p̄dere mēciatur

Octauum qđ nulli obest a ali
cui p̄dest ad defensiōez et custo
diā castitatis: p̄ma tria dicun
tur p̄mitiosa mendatia. q̄ vic
nocēt. vel sunt nociua ex se cui
mentioz. vel de q̄ mentioz. **A**lia
tria iocosa q̄ nulli p̄sunt nota
bilitē. nec obfunt. **S**i tria vl
tima officōsa. qz vtilitatis grā
fiūt. et p̄hit alicui nulli obfūt

Qntū ad .iij. p̄ncipale notā
dum p̄mo dictū **A**ug⁹. libro
de mēdacō vbi sic dicit **I**n hys
.viii. geneib⁹ tātomīn⁹ q̄sqz
peccat cū mētitur. q̄to mētien
do accedit ad octauū. **E**t tāto
ampli⁹ q̄nto mētiedo accedit
ad p̄mū. hxc ille. **E**t th^o. 2. 2. q.
.ex. dicit **S**i quis diligētē cō
fiderz; fm ordīnē p̄dicte anume
ratiois p̄ octenariū sciet ordi
nē ḡuitatis culpe q̄ ē i istis mē
dacijs. nā bonū vtile p̄fert de
lectabili. a vita corporalis p̄fer
tur pecunie. honestas etiā ip̄si
corporali vite. **V**n secūdo nōnd
fm eūdem qz omne mēdatiū de
quo cūqz genē mēdatioz fit
qđ d̄z i d̄i iniuriā. a i honoā
tiōez aut otemptū: ē mōzle **I**ta
qz p̄pter hoc dicitur non solū
ut qđ decipiatur. s; vltra hoc di
citur ea intentione a ad istum
finē ut de⁹ p̄ hoc imhonoretur.

Capitulum **P**rimum

qz illud ē directe contra dei ca
ritatē. **P**rimū v̄ro gen⁹ octo
mēdatioz inter cetera ē ḡuilli
mū. v̄n omne mendatiū de pri
mo genē est mōzle p̄ccm. qz
qđlibet tale cōtraiatur caritati
dei. nā vlūtaie falsum siḡfica
re cū itēcōe fallēdi aliquē circa
res d̄mas. a cū mateiam fidei.
est otra caritatem dei. eo qz p̄
tale mēdatiū mētēs occultat
d̄mā vitatē a corrupit. **V**n 8
aug⁹. vbi prius. **P**rimū gen⁹
ē capitale mēdatiū. **S**ecundū
gen⁹ vic; qđ nulli p̄dest et ali
cui obest. graui⁹ est q̄ tertū.
qz terciū minuit de grauitate
ex hoc qz damno vni⁹ intēdi
tur vtilitas alteri⁹. **T**n mēda
tia secūdi a terci⁹ genez i q̄
bus vic; qđ intēdit alteri no
cere i reb⁹. corpe. vel fama sūt
etiā mōzlia p̄pter istū malū
finē intentum. **S**ūt ei contra
caritatē p̄ximi. qz sic nocere al
teri i aliq̄ illoz est cōtra p̄cep
ta dei. et mōzle peccatum. ut pa
tuit i .vii. p̄cepto **I**ta etiā vel
le sibi nocere vel mētiri prop̄
sibi nocere est mōzle. **I**de intel
ligitur de mēdacō q̄ quis i
tēdit alteri nocere i aia. ut p̄ mē
datiū inducere eū possit ad ali
qđ mōzle peccatū. **A**ut ad erro
rem i fide. **A**ut vlt eū p̄ hoc im
pedire i acq̄ficioe alicui⁹ scien
tie vtilis et bone. **A**ut impedire

87

no

Preceptum**Octauum**

eum vult in emēdacione morū.
 aut retrahit eū ab introitu reli-
 gionis bone. Aut a ouerhōe p
 pmitētiā. et sic de alijs: semp
 ē mōrle. qz multo magis fit dā-
 num hōi in hīs spūalib⁹ q̄ in
 dānificacōe rerū. aut bonorum
 corpis. qz aīa melior est corpe
 et reb⁹. vñ **Seco. i. iij.** dicit. mē-
 daciū permico sum h̄m qz pl⁹ vl
 min⁹ nocet qd p̄satur ex bono
 cui⁹ est ablatū. h̄m hoc p̄satur
 magis aut min⁹ ḡue mendaciū
 Et vl̄r omne tale mēdaciū
 ex deliberacōe dictū. est morta-
 le peccm. cuiūqz em̄ phibetur
 simpliciter illo p̄cepto. non di-
 ces oīra p̄ximū tuum falsū testi-
 moniū. nec p̄cise ē testimoniū
 quod datur in iudicō. h̄ quādo
 quis ex certa deliberacōe asseit
 quod ignorat. vel cui⁹ no vit
 oppoītū dicit falsū testimoniū
 cōn p̄ximū. vtrū autē idelibera-
 cō excus⁹. dicetur capi. sequēti
 de periurio. h̄c ille **Concordat**
 wilh. i. sū. vi. cō. 2. dices qz tres
 prime spēs sūt peccata mōrliā
 h̄ si ex deliberacōe dicātur. **S**e-
 cūdo ergo et **Tercō** genere mē-
 ciens nō solū peccat cōn hoc p̄-
 ceptum octauū. sed etiam si dā-
 num intulit sic p̄ximo tenetur
 sibi illud recōp̄sare. de istis mē-
 dacijs intelligitur illō ps̄. **Per-**
 des oēs qui loquuntur menda-
 cium **Et sapi. i.** Os qd mēditur

Capitulum**Primum**

occidit animā. mendatia vero
 alioz quūqz generū nō sunt de
 se et de suo genē mōrliā peccā.
 h̄ solum venialia. eo qz nō sūt
 p̄pter finē aliquē. q̄ otarietur
 caritati dei aut p̄ximū. ut pat⁹ de
 mendoso vbi intēditur p̄p̄a de
 lectacō. **Et de iocoso vbi intēdi-**
tur. Aut alioz leuis delectacō.
Aut iocus aliquis. Et de officō.
so in quo intēditur aliqua vtili-
tas p̄ximoz. Quāuis aut scō;
Aug⁹. vbi prius h̄m oī quūqz
 mendatia non sint mōrliā de se.
 et ex suo genere. qm̄ in eis non i-
 tenditur finis q̄ sit cōtra carita-
 tem. p̄nt tñ h̄m th̄. vbi p̄? **Et**
secō. m. iij. fieri mōrliā per accūs-
 rōe scandali. **Aut alicui⁹ dāni-**
Aut alteri⁹ talis nati sequit dū
 q̄s suo mendacō non intendit
 malū. attām est v̄simile qz ex
 mendacō suo oīat scandalū eti-
 am pusilloz. **Aut nō bile dānū**
p̄xio. Et tñ p̄p̄ vitādū h̄m oī
 scandalum aut p̄xi dānum non
 vult mendaciū obmittē. **Item**
 pōt fieri mōrle rōne minie libi-
 dimis. ut cū homo suā. a alteri⁹
 delectacōe; quā hab⁹ aut iten-
 dit in mendacō ipōnit dilcōm
 dei **Aut mādato eius. Ita qz an̄.**
 q̄ vlit ista de fiderata delectacōe
 in mendacō carere. pat⁹ est po-
 tius facere contr̄ dei mandatiū
Et ita potest itelligi illud Au-
gul. Nullū peccatum est ad dō

Octauum **P**receptum

veniale. quod nō fiat mōrle si placet. **M**te q̄uis mendaciū ioco sū et officōsum de se nō sine mortalia. nec viris imperfectis nec etiā s̄m tho. p̄fectis q̄ sunt in statu p̄fectionis acq̄rende. ut religiosi sunt. nisi forte rōne scādali. **T**n s̄m sco. vbi prius sunt mōrta vtraq̄ mendacia viris existentibz in statu p̄fectionis exercēde. In exercēdo act⁹ q̄ cōpetunt eis racōne talis status p̄fectionis. puta docere. iudicare. p̄dicare. **N**ō est. qz p̄ vtr̄q̄ mēdacia aufertur bonitas doctrine quā p̄dicat. **J**uxta illō Aug⁹. in epla fūdamēti. **S**i ad scripturas sacras admixta fuerit q̄ tūcūq̄ iocosa mēdacia: nil remanet i eis soliditatis. puta si p̄latus p̄dicat et misceat mēdaciū ioco sū. nihil remanet soliditatis i doctrina illa. pōt ei quicūq̄ dubitare de quocūq̄ dicto ab eo sicut de alio. vel q̄ racōne nō assentire illi mēdacio iocoso. p̄a racōne nec ali⁹. **E**t ita p̄iret auctoritas doctor̄ ecclē in docēdo. periret etiā vtilitate⁹ populi audiētis cōsimiliter i iudicio solēni. **E**t itelligo ita q̄ non percipiatur illud mendaciū eē dictū seorsum ab actu docēdi vel iudicādi. dū enim ali⁹ q̄s sedet ad iudiciū. pōt aliquā trufam admiscere q̄ ex modo loquēdi scitur. nō eē de iudicio

Capitulum **P**rimum

hxc **S**co. **E**t sic p̄t̄ quātum periculū sit p̄latis et p̄fatis viris in statu p̄fectionis excēde. q̄n excēnt actus talis status p̄fectionis. ut sunt p̄dicare. iudicare. docere publice. p̄tūc mētrio cose vel officōse. qz plures doctor̄es cōcedūt q̄ sint mōrta. **E**t vidz idē tenē scūs tho. vbi pri⁹. **C**ū enim ut dic. ponatur in statu veritatis suandē. qz veritate tenēt ex suo officio i iudicio. vel i doctrina. cont̄ q̄ si mētiar̄: eī peccatum mortale. **I**n alijs aut nō oportz. hxc tho. dic. tñ petr⁹ de pa. sup. iij. di. xxvii. **M**ētri i iudicio osciē. idēst i confessione sacramentali. semper ē mōrle. sic a perjurū deliberatum. p̄t̄ dei irreuerentiam annexam. **N**ō sic aut i foro exteriōi simplex mēdatū ē peccm mōrle. nisi q̄n ledit p̄ximū. ut si aduocatus ad vana⁹ gl̄am falso moueat legē ad verā cōclusionē. hxc ille. **E**st aut k omne mēdaciū quicūq̄ de causis detestādū. **P**rimo qz origo ei⁹ ē dyabolica. vnde gen. iij. neq̄ q̄ moricimim **J**ohā. viij. dū loquitur sc̄ demon mēdatū. ex proprijs loq̄tur. qz mēdax est. et p̄ ei⁹. et ibidem. vob̄ ex p̄re dyabolo estis. et desideria pris vestri vultis facere. **S**ecundo qz inquinat mēbz qd̄ maioris decentia est dignū. sc̄ os

proū. xij. Abominacō ē dño
labia mēdatia Exēplū de hñtē
os plenū mīscis fetidīs. Ter
cō qz oīs mēdax quali q̄daz p
dico 2 ē. vlt ei q̄ ille cui menti
tur fidē sibi adhibeat. a tñ fidē
non fuat ei. pmo vult decipere
ut pt; in rōe mentiri. q̄s est cō
tī mentē ire. Sicut qz valde no
ciūū est totī ecclē. Fac ei ut vir
alicui fides adhibeatur. vñ ap
ter mendatia multiplicatur p
iuria. diffidentie. lites. 7 hmoi.
vñ de mendacib; Jere. ix. Sa
gitta vulnerās. lingua eoz to
lū locuta est Quinto q̄eius vi
tacō orone; cito facit exaudiri
Exēplū in vitis p̄m. vbi fratb;
āgelico mīnisteio translatis. p
fluitiū ad quendā hēmitam ab
eo q̄rentib; de ei; vita. a tpe
conūsiōis nūq̄ de ore meo mē
daciū exiuit. a quicq̄d peccij a
dño sine mora cōsecutus sum

Sequitur capitulū Secūdū

D Romde vidēda sūt ad
huc tria p̄ncipalit. Pri
mo de peccis oris i q̄b;
q̄s faciliē mētatur. vel sp. Secū
do de mēdacō in ope vel gestu
Tercō dubiū de perplexitate.
a **Q**ntū ad. i. pōt quis mēda
cū icurrē promisso. iactātia.
a adulatione lingue. P̄mo pro
missione. vñ fm th. 2. 2. q. cx.
Sulle q̄ aliq̄d promittit non
h̄at aī; faciēdi q̄s p̄mittit: mē.

titur Si v̄eo h̄at nō mētū. qz
nō loq̄tur otr̄ id q̄s geit i mē
te Si v̄eo nō f̄cit q̄s promittit.
tūc vidē m̄ fidelit̄ agē p̄ hoc qz
aī; mutat pōt tñ excusai ex du
ob; vno mō si p̄mittit id q̄s ē
māifeste illicitū. qz p̄mittendo
peccauit. mutādo aut̄ p̄positū:
bñfacit. Alio mō si sint mutata
cōditiōes p̄sonaz 7 negotia.
Ad hoc ei qz h̄o tēatur facē q̄s
p̄mittit dic. Seneca li. de bñfi
cīs requiritur qz oia imutata p̄
maneāt. vñ 7 ap̄ls nō ē mētū
nō iplēs q̄s p̄mittit cū nō iuit
corithū. ij. cor. i. 7 hoc p̄p̄di
mēta q̄ supuenerit. h̄c th. **E**t b
videntur i p̄missio simplici mul
te odiciōes itelligi. sicut a fm
hosti. i simplici iuramēto. nam
qñ iuro qz fatiā itelligit si dō
placuerit. Si pape vel p̄lato
placuerit. vel nō displicuerit. Si
res i eod̄ statu p̄mansit. vñ si
apud me deponis gladiū 7 tibi
p̄mitto restituē. Si postea fu
ris: res i alio statu ē. Itē si m̄ fi
dē suaueis. nō fuat ei fidē nō
o; fidē suai. vñ si nō facis m̄ q̄s
p̄mittisti. non tibi tēoz. Extr̄ de
iurē iurādo p̄ueit. Itē si supior nō
cōndixit. Itē si facultas seu pos
sibilitas se obtulerit. vñ excu
sat necitas vel impossibilitas. tñ
nō potēs soluē; p̄pus d; tōms ce
dere. vel cū alio p̄ posse concordā
re. videlic; cū illo cui obligetur

Secundo metitur q̄s iactan-
cia. de qua vide in tertia sp̄e sup
bie p̄cepto primo. capi. xiiij. a.
Iactator aut ut dic. phus. iij.
ethi. fingit de se maiora. existe-
ntibus q̄nq̄ nullius gr̄a. quādo
q̄s aut gr̄a gl̄ie vel honois quā
do q̄s aut gr̄a argenti. vñ thō.
.2.2. q. cxij. dicit. Iactancia p̄-
prie iportare vidz q̄ hō vrbis
se extollat. Illa enim q̄ hō lon-
ge vlt iactare. in altū eleuat.
Tūc aut quis pprie se extollit
quādo de se sup se aliquid dic.
Qd̄ q̄de; attingit duplicat. Quā-
do q̄s eni loq̄tur de se. nō quidē
sup illud quod in se ē. s̄ supra
illd̄ qd̄ de eo hōies opimatur.
Qd̄ apostol⁹ refugies dicit. ij.
corin. xij. Precor ne quis existi-
met me sup id qd̄ videt in me.
ā audit ex me. Alio mō quis p̄
vrbū se extollit. loquēs de se
aliquid sup illud qd̄ in se est
fm rei veritatem. ⁊ vtrōq̄ mō
d̄ iactantia. Primo modo ta-
mē magis pprie. Et opponitur
iactātia vritati. Quādo autē;
fit iactācia p̄ccm mōrle. ⁊ q̄n
non. dicit ibidem. Dupliciter
iactācia cōsiderai pōt. vno mō
fm se put est mēdatū qd̄ d̄ am.
⁊ sic quādo q̄s ē p̄ccm mortale.
quādo q̄s viale. mortale q̄dem
quādo q̄s iactanter de se p̄fert
qd̄ ē contr̄ gl̄am d̄i. Sicut ex
p̄sona thiri regis d̄; Ezechie.

.xxviii. Eleuatū ē cor tuū ⁊ dix-
isti. deus ego sum. vel est cōtr̄
caritatē proximi. sicut cū aliquis
iactādo seipsum prorūpit i cō-
tumelias aliorū. Sicut h̄etur
luc. xvij. de phariseo q̄ dixit nō
sū sicut ceteri hōim. raptores. ad-
ulteri. iniusti. velut etiā hic pu-
blican⁹. Quādo q̄s vero ē pec-
catum viale. quādo sc̄; q̄s de se
iactat q̄ neq̄ sunt cōi deū. nec
cōi proximi. Alio mō pōt con-
siderai fm suam causā. sc̄; sup
biā. vel appetitum lucri. ā mais
glōrie. Et sic si p̄cedat ex sup-
bia. vel inani glōria. q̄ si sit p̄c-
catum mōrle. tunc ip̄a iactan-
tia erit p̄ccm mōrle. alio q̄n erit
p̄ccm viale. Sed si quis p̄-
rūpit in iactātia; p̄pter appeti-
tum lucri. hoc videtur iā p̄tine-
re ad p̄rimi d̄cep cōnem ⁊ dā-
nū. Et idō talis iactātia magis
ē p̄ccatū mortale. vñ dic. phs
.iij. Ethī. q̄ turpior est qui se
iactat causa lucri. q̄ qui se ia-
ctat cā glōrie vel honois. non
est tñ p̄ccatum mortale sepe.
q̄ pōt esse tale lucz ex quo
ali⁹ nō dānificaretur. **T**er-
tio quid am metiūtur adula-
cōne. Est aut ut quidā ait. Adu-
lacō puezsa laudacō. vñ nom
laudacōis ⁊ adula-
cōis eisdem
lris constat. s̄ nō eodem modo
ordimatis. Alex. de bal' i fuma
dicit. Adulacio sic d̄scribitur

Octauū**Præceptū**

est peccatū ex sermone vane laudis
 alteri exhibitū intencōe placē
 di. **Dubitat** quā adulaō fit pec
 catū mōrle. vel nō. **Rñd;** id ibi
 ē. **Quedā** adulaō est que fit i
 fouendo peccōrem in peccō. hxc ē
 semp mōrle peccatū. **Quedā** v
 ro fit intencōe ut pfit alicui. a
 nulli obfit. a hxc est viale pec
 catum. **Quedā** v̄ro est. q̄ fit ex
 sola intencōe placēdi: nō ut p
 fit vel obfit. a hxc aliqñ viale
 peccm ē aliqñ mōrle. **Quādo** enī
 fit ex aīm leuitate: v̄male est
Quādo v̄ro fit ex osuetudine
 ducēte in otēptū a libidie; mōr
 le; tunc est mōrle hxc ille. hxc
 vicū xp̄s maxie fugit. v̄n glō
 sup illō math. xxi. relictis illis
 abiit foras ex ciuitatē. q̄ pau
 per erat nulli adulat9. nullūm tā
 ta ciuitate inuenit hospite. sed
 ap̄s lazari recept9 ē. **Et** ap̄sto
 l9. i. tess. ij. ne q̄ aliqñ fum9 in
 sermone adulaōis. sic vs sci
 tis. nec occasione auaritie deus
 testis ē. **¶** Est aut adulaōnis
 vicium detestandū multiplici
 ter. **Primo.** q̄ adulator nutri9
 est dyaboli. lactās dyaboli fili
 os lacte adulaōnis. **Tren. iij.**
 lamie nudauerūt māmas. lacta
 uerūt catulos suos. lamia ei d̄z
 q̄si lamia suis fetib9 crudelior.
 q̄ eos laniat quos vid̄z lactāe.
 sic adulator quē mulc; laudan
 do in peccō. laniat i p̄tinatia. **Se**

Capitulum**Secūdum**

cūdo est locusta. q̄ estate p̄spi
 tatis camit. a hyeme adūhitat̄
 file. **Eccl. xij.** diues locutus ē
 et oēs tacuerūt. a v̄bū ei9 vsq;
 ad nubes pducēt. paup locut9
 est a dicent. quis est h̄. **Tercō**
 sunt adulatorēs syrene fm h̄ve
 cium vsq; ad extimniū dulcōs
 v̄ce. s; obstructis aurib; fugi
 ende. **Qūto** sunt lotōēs capitū
 per oleum ps. **Corripiet** me iu
 stus in misericordia increpabit me. ole
 um aut peccōris nō impinguet
 caput meū. **Qūto** sunt sac̄do
 tes dyaboli hōies viuos sepli
 entes. v̄n gre. sup illo **Math.**
 vij. dimitte mortuos seplire
 mortuos suos. mortui mortu
 os seplunt cū peccōr peccōrem
 aggere adulaōis p̄mit. ap̄t il
 la xp̄s ait **Luce. vi.** v̄ vobis. cū
 benedixerit v̄b homines glō.
 magna pars pene est peccatōi
 sua sceleā nō argui. s; in sup q̄si
 bene gesta laudari. **Et** sup illō
 ps. **Deus** in adiutorium meum
 intēde dicit **August. pl.** nocet
 lingua adulatoris. q̄ manus p
 secutoris. **psal. iij.** Popule me
 us qui te beatum dicunt ip̄si te
 decipiunt. **¶** Dubitatur quale
 remediū sit adhibēdū adulaō
 ni. **Respōdet** **Alexāder** vbi p̄us.
 q̄ triplex sp̄alit̄ vnum intra p
 prie fragilitatis osideraō q̄ ho
 minē p̄fē hūiliat. v̄n **Tren. iij.**
Ego vix videns paup̄tatē meā

capitulum
 secundum
 locusta
 estate
 hyeme
 adūhitat̄
 file
 Eccl. xij.
 diues
 locutus
 et oēs
 tacuerūt
 a v̄bū
 ei9
 vsq;
 ad nubes
 pducēt
 paup
 locut9
 est a
 dicent
 quis
 est h̄
 Tercō
 sunt
 adulatorēs
 syrene
 fm h̄ve
 cium
 vsq;
 ad extimniū
 dulcōs
 v̄ce
 s; obstructis
 aurib;
 fugi
 ende
 Qūto
 sunt
 lotōēs
 capitū
 per
 oleum
 ps.
 Corripiet
 me
 iu
 stus
 in
 misericordia
 increpabit
 me
 ole
 um
 aut
 peccōris
 nō
 impinguet
 caput
 meū
 Qūto
 sunt
 sac̄do
 tes
 dyaboli
 hōies
 viuos
 sepli
 entes
 v̄n
 gre.
 sup
 illo
 Math.
 vij.
 dimitte
 mortuos
 seplire
 mortuos
 suos
 mortui
 mortu
 os
 seplunt
 cū
 peccōr
 peccōrem
 aggere
 adulaōis
 p̄mit.
 ap̄t
 il
 la
 xp̄s
 ait
 Luce.
 vi.
 v̄
 vobis.
 cū
 benedixerit
 v̄b
 homines
 glō.
 magna
 pars
 pene
 est
 peccatōi
 sua
 sceleā
 nō
 argui.
 s;
 in
 sup
 q̄si
 bene
 gesta
 laudari.
 Et
 sup
 illō
 ps.
 Deus
 in
 adiutorium
 meum
 intēde
 dicit
 August.
 pl.
 nocet
 lingua
 adulatoris.
 q̄
 manus
 p
 secutoris.
 psal. iij.
 Popule
 me
 us
 qui
 te
 beatum
 dicunt
 ip̄si
 te
 decipiunt.
 ¶
 Dubitatur
 quale
 remediū
 sit
 adhibēdū
 adulaō
 ni.
 Respōdet
 Alexāder
 vbi
 p̄us.
 q̄
 triplex
 sp̄alit̄
 vnum
 intra
 p
 prie
 fragilitatis
 osideraō
 q̄
 ho
 minē
 p̄fē
 hūiliat.
 v̄n
 Tren. iij.
 Ego
 vix
 videns
 paup̄tatē
 meā

Et michi. vi. hūiliaō tua in me-
dio tuo. **A**lia duo sūt extē. vnū
est ex pte iusti hōis. a dicitur
fidelis a discreta coꝛrectō. vn̄
sup illud ps̄. Oleū autē pccōris
nō impinguet caput meū glō.
Sustinet fidelis arguī a viro
iusto i misericordiā nō lauda-
ri a pccōre. **A**liud ē ex pte pec-
catoris sc̄; detractio q̄ est reme-
diū non p causā. s̄ p occasiōē.
vn̄ greḡ. **S**ciend̄ q̄ ne im-
moderatis laudibz eleuemur plez
q̄z miro rectoris nostri modē
mine d̄ tractiōibz lacari per-
mittimur. ut qd̄ v̄x laudantis
eueat. lingua detribētis hūiliet
¶ **¶** Quo ad scūdū principale
sc̄; de simulacōe. **N**ōnd̄ q̄ dif-
ferūt simulacō 7 p̄pocriū sic su-
perius 7 inferius. **S**imulacō est
pprie mēdacū qd̄ i extēioribz
signis factoris ostendit. ut dicit
tho. 2. 2. q. exi. nō autē refert vtz
aliq̄s mentiatur v̄t̄. vel quo-
cūqz alio facto. **S**imulacō tñ
largius capitur sepe pro qua-
cūqz fictione. **S**3 p̄pocriū ē nō
quecūqz simulacō. s̄ solū illa q̄
q̄s simulat psonam alterius:
sic cū pccōz assimulat psonam
iusti de hoc habes quedāz pri-
mo p̄cepto de p̄pocriū. de simu-
lacōne i ḡ; dicit **S**co. in. iij. di.
xxxviiij. **A**liquis pōt simulare
p argumēta pbabilia. assumē-
do aliq̄ bona sibi inesse que, nō

insunt puta p genuflexiones 7
adoracōes deuocōē; sibi inesse
que nō inē. **E**t talis simulacō
est p̄pocriū a p̄ctm̄. **A**liq̄s etiā
pōt simulare mala non inē. v̄l
ōndendo signa opposita h̄is
q̄ osueūt. vel opposita mal̄. vel
non ōndendo signa que cōmu-
nit̄ osueuerūt sequi illa mala. **E**t
p̄mū istoz videtur p̄tinere ad
p̄pocriū. puta si quis luxurio-
sus audies de mulieribz. spuāt
in signū castitatis excreans. 7
tñ habeat oppositū i corde. **S**e-
cūdū non est malū aliq̄d. p̄mo
si pōt esse in malo est laudabi-
le. q̄ vitupabile ē publicare eo
modo q̄ dicitur de quibusdāz
q̄ peccatū suū publicauerūt a
non tacuerūt. 7 si malū sit i cor-
de interiū. tamē addē malū sig-
nū exteriū. est addere malū ma-
lo. **I**n indifferētibus autē aliq̄s
pōt aliq̄ facere q̄ ex natura sui
sunt signa alicui. **A**liq̄s enim
pōt facere alia que non sūt siḡ
ex natura sui. s̄ sc̄; ea concipi a
p̄ntibus tanq̄ signa. puta ex
natuā rei sudor ē signū fatiga-
cōis vel alicui. resoluōis cor-
poralis. **S**pumare autē q̄ salī-
ua currat p barbā non ē ex na-
tura signū infamie mentis. pōt
enim cōpos mētis emettere salī-
uā ut currat p barbā. tamen a
circūstātibz pōt aliq̄s scire hoc
iudicandum sicut signū furie

puta q̄ illa consueuerūt signa eē
 furiosoz in terra illa. **V**niuersali
 ergo de simulacōnib⁹ p̄ma ⁊ se
 cūda dico. q̄ sūt peccā. ⁊ frequē
 ter mōelia. q̄ p̄pōchis ⁊ simu
 lacō. **T**ertia dūmō malū nō cō
 comitetur est laudabilis. Ita q̄
 hō non oñdat vnū malū p̄ aliū
 malū. **E**t in indifferentib⁹ simu
 lacō p̄ma si esset in aliquibus.
 esset forte mala. s̄ non grauit.
 puta si quis possit se facere suda
 relicet non laborass̄. quem ad
 modū quidā ioculatores uti
 tur corpibus suis ad aliquos
 motus significātes alias dispo
 sitiones q̄ non in sunt eis. nec p̄
 cesserūt. **S**imulacō alia que ē
 secūda in indifferentib⁹ nec pec
 catū ē. ⁊ talis fuit simulatio da
 uid. i. **R**e. xxij. lxx. scō. **C**irca
 terciū p̄ncipale q̄d sit faciendū
 in tali casu ⁊ similib⁹. **A**liquis
 queritur ad mortem que absco
 dit p̄fectus vir. veniūt appi
 tores ⁊ q̄rūt ab abscondēte. vbi
 sic latitās. **A**ut r̄ndet. ibi. ⁊ tūc
 erit p̄ditor. **A**ut r̄ndet se nesciē
 ⁊ sic mentitur. **A**ut tacet. ⁊ sic
 p̄dere videt. ergo ē perplexus.
 s̄nd⁹. **A**lino dicit. de hoc deludere
 appitōes sic dicebat ip̄o siting
 sic dicendo. **C**reditis q̄ si ip̄se
 esset: ego dicerem vob. vel d⁹
 r̄ndere sic r̄ndit ille fact⁹ ep̄us
 de quo exēplū p̄dit bt̄us **A**ug⁹.
 hōt̄i mēdatū q̄ absco dit que

da; miser q̄ q̄rebatur ad mor
 tē ⁊ dū ab ip̄o ep̄o q̄rerēt appi
 toēs vbi ille esset. **R**e. nec possū
 mētri. nec possū esse p̄ditor.

Capitulum Tertū

De falsitate hacten⁹ di
 ctū ē s̄ mō de testificati
 one vidēda sūt tria. **P**ri
 mo i q̄b⁹ casib⁹ q̄s tētur testifi
 cai. **S**ecūdo an falsū testimoniū
 sp̄ sit mōle pecc⁹. **T**ercō quo q̄
 testificādo. vel alias asserendo
 possit iurā. ⁊ q̄ sciē debeat q̄ iu
 rat testificādo. **Q**uo ad p̄mū
 nōt̄ thō. 2. 2. q. lxx. **I**n testimonio
 ferēdo distinguendū ē. q̄ aliq̄n
 requiritur testimoniū alicui⁹.
 aliq̄n nō requiritur. **S**i requi
 ritur testimoniū s̄bditi auto
 ritate sup̄ioris cui i hijs q̄ ad iusti
 tiā p̄tinēt obediē tētur. **E**t tunc
 nō ē dubiū q̄n testimoniū tēatur
 ferre i hijs in q̄b⁹ s̄m ordie; iu
 ris testimoniū ab eo exigit. puta
 i manifestis. ⁊ i hijs de q̄b⁹ infamia
 p̄cessit. **S**i aut̄ exigatur ab eo
 testimoniū i alijs. puta i occultis
 ⁊ de q̄b⁹ infamia nō p̄cessit. nō
 tenetur ad testificādu. **S**i v̄cō
 requiritur ei⁹ testimoniū nō auto
 ritate sup̄ioris cui obediē tene
 tur. **T**ūc distinguendū est. **Q**uia
 si testimoniū requiritur ad libe
 randū hōiem ab iniusta morte.
 seu pena quacūq; vel falsa etiā i
 famia. vel etiā ab iniūo d̄ano.
 tunc tenetur hō ad testificandū

Octauum **P**receptum

Sed si ei? testimoniū non requiratur. tenetur facere qđ i se est ut veritatē denūciat alicui qđ ad hoc possit pdesse. dicit enim ps. eripite pauperem et egenū de manu peccatoris libertate. **Et pu. .xxiiiij.** Erue eos qđ ducuntur ad mortē. **Et ro. i.** digni sūt morte nō solū qđ fatiūt. s; qđ cōsentiūt fatientib;. vbi glō. Cōsentire ē tacere cum possis redarguere. **S**up hīs vero que p̄tinēt ad dānacōez alicui? non tenetur quis ferre testimoniū nisi cū a superiore cōpellitur s; m ordīnē iuris. qz si circa hoc veritas occultetur nulli ex hoc speciale dānū nascitur. vel si immineat periculū accusatori: non ē curādū. qz ipse se in hoc periculū sponte igessit. **A**lia autē racō ē de eo cui periculū imminet eo nolēte. hec b. tho. **S**; dubitatur an testiōniū possit licite fieri de hīs que alicui sub secreto sūt omīssa. p cui? solucōe nōndū qđ triplex est secretū. vnū quod sub sigillo confessionis cadit. aliud qđ sub sigillo secreti tegitur. **Et** sic duplicat. vno mō qn cōmittē exp̄mat se dicere sub sigillo secreti. **Alio** mō qđ non exp̄mat. s; tñ natura s; mōis vel rei illd̄ exposcat. vic; qđ teneatur s; b; sigillo secreti. de hīs trib; dicit pe. pa. sup q̄rto. di. xxi. **Quāuis** frāgēs qđlib; istoz. vic; prio

Capitulum **T**ercium

modo et scđo modo d' cōz sigilloz peccet mōrliter. tñ graui9 frāgēs sigillū cōfessionis. nec solū est fractoz sigilli et p̄ditoz cui est aliquid exp̄sse omīssum ut arch. anū. s; etiā ex natura facti. si videatur tale qđ reuelacō nocer; minus tamē ceteris paribus qđ si ad hoc se obligass; nā suus auscultans a casu vel a p̄posito secretū qđ tractatur in curia dñi sui. et postea id reuelat forissecus: cōmittit crīmen cōn dominū suū et curiā ei9. vñ talis suus s; m ius ciuile gūiter p̄iuretur. **S**acramētum autē penitētie seu cōfessionis. ē qđ daz secretū qđ secrete tractatur i curia sūmi regis. qđ tractatur corā illo qui rep̄ntat psonam eius. **Quilib;** vro homo suus dei ē. ergo ille qđ audit a cōfessore peccata cōfissa: teneretur ea celare. **Hec** pe. **Et** eadē racō videtur de illo qui confitētis alicui? peccata audit; a casu vel a p̄posito. **Alij** doctozes addūt. qui do solo se audit cōfitēte: mōrlit peccat. s; non qui a casu. **A**mb; tamē tenētur celare. **Rō** p̄mi. qđ cōn legem nature facit. et cōn caritatem p̄xim. ymo cōn dei sacmētum. **Et** addit pe. de. pa. p̄iten. etiā si ex reuelacōe inuicōnis penitētie pbabiliter creder; cōfessorē ledi: tenetur celare. **Alio** quin est; maledict9 sic cham

Octauū

Preceptū

q̄ discopuit vel nō operuit s̄
derisit wrenda pris. Si em̄ ex
hoc se q̄retur vel derisio simpli
cis vel offensio. q̄ phibuit lo
q̄ cū p̄sona suspecta non debz di
cē talis hoc in m̄iur̄. q̄ forte
c' ille inficerz eū hoc ille. **A**d p
positū dubiū r̄ndit th̄. vbi p̄
us sic. de illis q̄ h̄oi om̄issa sūt i
secreto p̄ confessione; nullo mō
debz testimoniū ferre. quia hu
iusmōi nō scit ut homo s̄ tāq̄
dei minister. Et mai⁹ est v̄ncu
lū sacramēti quolibz hominis
p̄cepto. Circa ea v̄ro que aliē
h̄omi s̄b secreto cōmittuntur
distingue dū est. Quādoqz ei
fuit talia que statim cum ad no
ticiam hominis v̄niūt homo ea
manifestare tenetur puta si p̄ti
nent ad corrupcōnem multitu
dinis spirituales vel corpales.
vel in graue damnū alicuius p̄
sone vel si quid aliud h̄mōi est.
appalare tenetur. vel testificādo.
vel denunciādo. Et contra hoc
debitum obligari non potest
per secretum om̄issum. q̄ in hoc
frāgerz fidem quā alteri debet.
Quādoqz v̄ro sūt talia q̄ quis
p̄dere non tenetur. v̄n potest
obligari ex hoc q̄ sibi s̄b secre
to cōmittuntur. Et tunc nullo
modo tenetur ea aliq̄s p̄dere
etiā ex p̄cepto sup̄ioris. q̄ sua
re fidem est de iure naturali. n̄l
aut p̄t precipi h̄oi cōtra id q̄

Capitulū

Tertū

ē de iure naturali hoc th̄. **S**i di
ceres q̄ diu tenetur celare q̄ ali
quid in cōfessione audiuit. **R**e. sp̄
a p̄ semp. Item q̄reres quā pe
nā incidit q̄ archanū alicuius
p̄dit illicite. **R**e. Si q̄s publice
reuelat aliq̄d secretū c̄men im
ponitur sibi aliq̄ p̄ea scz ifamia
Impositor ei c̄mis cuiuscumqz
q̄d pbare non p̄t pro calūnia
toze h̄etur. Extra de calūnia. Et
talis ē ille q̄ reuelat q̄d cūqz se
cretū c̄mē q̄d p̄baē non potest
Dubitat̄ ōnter an q̄s tenea
tur accusāe p̄ximū. **R**e. th̄. 2. 2.
q. lxviij. d̄ra est int̄ denūtiacōez
7 accusacōez. in p̄mo attēditur
emēdacō fris. In secūdo p̄m̄cō
cr̄imis. penē aut̄ p̄ntis vite nō
p̄ se exp̄tūtur quia nō ē h̄vlti
mum retribuōis tēp⁹. **S**i in
q̄tum sunt medicinales ofere
tes vel ad emēdacōem persone
peccatis vel ad bonū reipublice
cuius q̄es p̄ciatur p̄ p̄m̄cōez
peccatiū. quoz p̄mū intēditur
in denūtiacōe. **S**ecūdu aut̄ p̄pe
ptinet ad accusacōez. Et ideo si
c̄mē fuit tale q̄d v̄gat i d̄c̄mē
tū reipublice: tētur h̄o ad accu
sacōez. dūmō sufficiēt possit p̄
baē q̄d p̄tinz ad offitiū accusa
tois. puta cū p̄c̄m alicui⁹ v̄git
i multitudis corruptelā corpa
lē siue sp̄ualē. si aut̄ nō fuit ta
le p̄c̄m q̄d i multitudine; redū
det. vel etiā si sufficiētē p̄baēez

Octauum **P**receptum

nō possit adhibere: nō tenetur ad accusandū. qz ad hoc nullus tenetur qd non pot debito modo p̄ficere. **S** extra non licet reuelare q̄ quis in secreto recepit. qz hoc ē infideliter agere. **S**ed stat solū in secreto quē scire p̄xi mi malū. ergo r̄c. r̄ndz reuelat secretū in malū p̄sone infidelitas ē. non aut si reueletur p̄t bonū commune qd semp p̄ferendū est p̄uato bono. **E**t ideo cōn bonū cōmune. nullū licet secretum recipe nec tamē est oīno secretū qd p̄ sufficiens testes p̄t p̄bari. **l**x. **t**ho. **S** nūquid subditi possunt accusare suos p̄latos **l**x. **i**bide. **S**ubditi p̄latos suos accusare phibetur. q̄ non affectione caritatis. s̄ sua p̄uitate vitam eoz diffamare et repl̄dere querūt. vel si subditi accusare volētes fuerint criminosi ut h̄etur. 2. q. vii. **A**lioquū si fuerint alias p̄donei ad accusandū licet subditis ex caritate suos p̄latos accusare. **Q**uo ad secundum principale vtz falsū testimonium sit sp̄ peccatum mortale. **l**x. **t**ho. 2. 2. q. lxx. falsū testimonium triplicem h̄ deformatē. **U**no mō de p̄iurio. qz testes nō admittuntur n̄ iurati. et ex hoc sp̄ est peccm mortale. **A**lio mō ex violacōe iustitie. et hoc mō est mortale peccm in suo genere. sicut et quolibz iniusticia.

Capitulum **T**ercium

Et ideo in p̄cepto decalogi sub hac forma interdicitur falsū testimonium cū dicitur **Exo. xxi.** non loquaris contra proximum tuum falsū testimonium. non ei cōn aliquē facit qui eū ab iniuria fatēda impedit. s̄ solū qui ei suā iustitiā tollit. **T**ercō mō ex ipsa falsitate s̄m qz oīne mendaciū est peccatū. et ex hoc nō habet falsū testimonium qz sit sep̄ mortale peccatum. **D**ubitatur vtrū iuramentum obliget sc̄dm intēcōez recipientis. **l**x. **t**ho. super. iij. di. xxxix. 7. 2. 2. q. lxxix. ar. vii. **T**uramentum promissorium obligat de necessitate ut culpa euiteatur vñ obligat ad illd esse faciendū. q̄ nō scō i curritur culpa. **D**istinguendū ē ergo in eo qui iurat. **A**ut enim simpliciter aut dolose iurat. **S**i iurat dolose: ex dolo abusus p̄tibus p̄t culpa se q̄. sc̄z ex fractione iuramenti et ex dolo. **Q**uāmis ergo ex ipsa rōne iuramenti inq̄tum iuramentum nō obligetur ad seruandū ipm̄ nisi s̄m suā intēcōez. **A**d obligacionē enī volūtas requiritur sic etiam ad votū. tñ ex necessitate iuramenti inq̄tū dolo s̄ fuit obligatur ad seruandū talit̄ qz ex dolo ei? ali? nō ledat. et hoc ē qn̄ s̄m intēcōez recipientis: iuramentum implet. vñ debz seruari sc̄dm sanū intellectū ei? cui iuramentum p̄statur. vñ de p̄sido. **Q**ua cū qz

arte verborum quis iuret: deus
 tamē q̄ sciētie testis ē hoc ita
 accipit sicut ille cui iuratur itel-
 ligit. Et q̄ illa verba intelligā-
 tur de iuramento doloso. patz p
 ea que sic subdit dupliciter re-
 us fit qui et nomē dei in vanū
 assuit a pximū dolo capit Si
 autē simpliciter idē absqz dolo
 iurat: tūc obligatur in foro cō-
 sciētioso solum scdm intencōez
 iuratis nō r̄cipientis. vnde gre-
 go. xxvij. mora. humane auēs
 talia verba nosti iudicat. qua-
 lia foris sonāt. dīma vero iudi-
 cia talia foris aud iunt. qualia
 ex intimis proferuntur S; ta-
 lis sine dolo iurās in foro cōtē-
 cioso vbi intencō ignoātur ob-
 ligatur fm q̄ verba omuniter
 accipi solēt. hęc ille Et addit Ju-
 ramentū non debet adhiberi ni-
 si de aliq̄ re de qua aliquis fir-
 miter certus ē 7 non est nisi cū
 magna cautela adhibendum
Nōnō tamē q̄ in quibusdā ca-
 sibz possunt aliqui iurare q̄bz
 de re non cōstat. nisi p̄ fidē. seu
 credulitatem vñ mgr̄ i. iij. di.
 xxxiii. di. q̄ si mulier causatur
 frigiditatem mariti ipsa 7 ipse
 iurabit de eo q̄ nunq̄ commit-
 ti sint a sine fraude cum septia
 manu p̄m̄quorum Sacmen-
 tales enim tunc iurabūt q̄ cre-
 dūt ecclesie vā iurasse. Idē iu-
 ris est si se penē p̄tē artitudinē

mulieris. Sicut etiam in li. v.
 de purga. capi. xiiij. Jurare pa-
 pa mādat p purgacōne cuius-
 dā decani infamati. **S**ilia hęc
 in Sco. ut post dicitur S; du-
 bitatur quomodo debēt verba
 obligatiū itelligi. Rñd; Sco.
 q̄ penultima q̄d. sui Ad istud
 dubiū habetur responsio. extr̄
 de spon. ex litte. vbi dicitur sic
Si alter nō intellexit q̄d alē
 p̄posuit ad cōmunē verbi itelli-
 gētiā recurratur. 7 cogatur
 vterqz v̄ba plata in sensu isto
 retinere que solēt recte itelligē-
 tibus generare Et glosa addū-
 cit illud ff. de supple. le. l. labz.
 non ex op̄ionibz singulor. s;
 ex cōmuni vsu loquēciū verba
 sunt intelligenda. Addūt aliq̄
 quādo v̄ba sunt duplicia a iu-
 rās intencō in vno sensu 7 r̄ci-
 piēs i alio tunc verba mltipli-
 tia aut plus p̄tendūt vñū isto-
 rū iēsuū fm omunē vsū. Aut
 equaliter p̄tēdūt vtrūqz **S**i
 p̄mū. tūc illi? intencōi standū
 est qui illum sensum itellexit.
Si secūdū: tunc standū est iu-
 dico bonor viror qui p̄satis
 cōiecturis a racōibus cōdesce-
 dere debēt saniori 7 puriori intē-
 cioni. S; quid si q̄s falsū testi-
 moniū ferr; ex ignorātia facti
Re. tho. ibidē In testimonio fe-
 rendo nō deb; hō p̄ cōtō asserē
 q̄h sciens illud de q̄ cert? non

est. si dubium debet sub dubio proferre et id de quo certus est pro certo asserere. **S**i quod contingit ex labilitate humane memoie quod reputat se homo quicquid certum esse de eo quod falsum est ut si aliquis cum debita sollicitudine recognoscit estimat se certum esse de eo quod testatur illud testimonium non est falsum nec peccat mortaliter hoc asserens quod non dicit falsum testimonium pro se et ex intentione sed per accidens contra illud quod intendit. **D**ubitatur adhuc An in deliberatione in periurio et similiter in mendacatione excuset a peccato mortali. **R**espondeo. super. iij. circa finem. periurium quod est ex pleno consensu est contra preceptum prime tabule. et per consequens immediate autens a fine ultimo. Et ita nihil sibi deficit de ratione peccati mortalis. **S**iue periurium fiat ex habitu siue non siue semel siue consuetudinarie. **S**i autem fiat periurium in deliberatione quantum cum quod fiat frequenter: cum actus merito requiratur quod sit plene humanus et ita ex deliberatione plena et demerito non minus requiratur id non est deus est prior ad primum quod ad primum adu: potest dici quod illud periurium in deliberatione etiam quod sciens quod iteratum non est peccatum mortale. **R**espondendum tamen quod virtuosus breuiter habet deliberationem quod non videtur deliberationem quod habet prudentiam magnam et promptus est ad

deliberandum quasi in tempore imperceptibili. Ita possit aliquis ex habitu opposito prudentie acquirere facultatem deliberandi prompte de opposito quasi in tempore imperceptibili. et illa deliberatione sequens habitum est sufficiens ad rationem peccati. **S**ic et similis deliberatione in bono est sufficiens ad rationem meriti. non ergo distinguo quantum ad rationem peccati mortalis quantum ad raritatem et frequentiam periurij. sed inter deliberationem et in deliberationem. Ita quod deliberatione occurrens reddit peccatum mortale. et hoc siue vnicuique siue ex consuetudine. Et in deliberatione excusat siue semel siue quocumque quod hec scilicet. **I**dem tenet de mendacatione ad hoc quod sit mortale vel veniale. vide etiam de hoc super secundo precepto per totum. **Q**antum ad tertium principale queritur. utrum adducens deum in testimonium sit iuramento assertorio ad aliquid quod talis credit esse verum. licet non sit verum sed ad aliquid de quo aliqua habet opinionem et tamen magis assentit opposito peccat mortaliter. **R**espondeo. vbi prius super testimonium dicens dico quod ille cui iuratur aut accipit ex lege positia. **A**ut ex consuetudine iuramentum. tanquam simplicitate assertiuum iurati. **A**ut non tanquam simplicitate assertiuum sed per habitum inductum ad credendum iuramento. **P**rimo modo dico quod iurans quocumque dubium hoc est quod non

O ctaviū

Preceptum

est simplicit̄ certū ⁊ deliberate
peccat mōrlit̄. q̄ ad ofirmādū
id qd̄ asserit simplicit̄ eē certū
⁊ w̄z deū testem inducit cū nō
fit simplicit̄ certum. Et hoc mō
debet̄ intelligi omnia iurāmēta
illoz qui aliquid iurant in iu
dicō pro quo sententia aliqua
consuevit ferri q̄ si n̄a oīno nō
deber̄ ferri nisi illd̄ assertū est
simplicit̄ certum. **U**erbi gratia.
Sententia mortis non d̄ ferri
n̄ pro crimine certo ergo iurā
istū esse criminōsū cū nō sit cer
tus q̄ tuncūq̄ tñ probabilit̄
cōiectur̄ eū esse talez; ⁊ hoc iu
rās in tali foro vbi ex lege pō
tūa vel ōsuetudine seq̄tur dā
natio ad mortē peccat mōrlit̄.
Cōsimilit̄ i foro quo cūq̄ vbi
ex hoc q̄ aliq̄s iurāt p̄ iuran
tes vel iurāmēta cōdenatur tan
q̄ res simplicit̄. Ibi nō tm̄ fit ir
reuerētia nō d̄ cōi p̄ p̄me ta
bule s̄ est p̄micōsū q̄ nocuum
p̄rio. **E**t si dicas ēv̄tile repu
alioquin mali nimis multipli
carentur. **S**ed d̄s deū. xvi. Iuste
qd̄ iustū ē exeq̄ris. Sūt em̄ qd̄
mala q̄ nō sunt p̄uēnda p̄ ho
miēs s̄ r̄l̄mquēda iurisd̄cōi di
ne puta oīa in q̄bz hō ut hō nō
pōt̄ sufficient̄ docē writate; eo
mō quo d̄r̄z d̄cc̄i ad hoc ut iu
ste ferretur si n̄a debita p̄sitiā.
nec i istis sunt soli testes culpa
biles s̄ eē iudex si tñ ip̄e sciat q̄

Capitulū

Tertiu

ex ōsuetudie testes non testifi
cantur s̄b iuramēto s̄ s̄b credu
litate. tūc em̄ nō d̄r̄z iste ferre
sententiā qualis esset ferēda si
culpa est simplicit̄ p̄bata corā
eo. **S**cit enim ex ōsuetudine cul
pā nō esse sufficient̄ p̄batā corā
eo ut tali p̄na puniatur. **S**i au
tē ex lege p̄sitiā habeatur vel
ōsuetudie q̄ iuratus nō tenea
tur deponere de certitudine s̄ de
credulitate tunc etiā iurās non
peccat. dūmō ex signis p̄babi
libus oiectur̄; p̄tem illā magis
q̄ aliā. sicut h̄etur de scrutinio i
ordīne faciēdo ca. v̄m̄co. In p
mo cōibz; ergo talibz; siue ad q̄
cūq̄ dignitates p̄electōes ā ad
ordīes ā etiā in alijs collegiis.
puta v̄m̄sitatibz; ad collegiū i
religiombus ad p̄la cōe; vel ad
act̄s alios si ōsuetudo approba
ta h̄z; q̄ r̄m̄siones r̄ndētū s̄b iu
ramēto p̄sitiō. vel sub fide data
vel s̄b ōbediētia p̄missa nō d̄nt
intelligi n̄ de credulitate q̄ tum
pōt̄ huāna fragilitas nosse. et
q̄ r̄ndēs nō nouit idignitatē i
eo debēt omnes tales responsi
ones intelligi scdm̄ cōsuetudi
nem cōmunē. nec respondentes
peccant in aliquo. **Q**uia ōsuetu
do est. vel lex p̄sitiua q̄ talis te
stificacō de credulitate sufficiat.
⁊ ita fit in fauorabilibz;. **U**m̄
uersaliter autem siue in fauora
bilibz; siue in odiosis iurās de

Sicut noui p̄p̄ta
si m̄n̄p̄tes p̄p̄m
p̄p̄m̄ d̄i.
Sicut noui p̄
p̄p̄tes v̄m̄
p̄p̄m̄ d̄i
⁊ iudex si n̄a
p̄p̄m̄ d̄i
p̄p̄m̄ d̄i

illo cuius oppositū magis cre-
dit q̄ aliud. iurās etiā de illo de
quo simpliciter ē dubi⁹ id est
nō magis assentit vni p̄ti q̄ al-
teri peccat mōrliter qz adducit
deū tanq̄ in testē isti⁹ qd̄ neu-
tro modo ē sibi certū quod de-
bet eē certum. p̄t enim p̄iurū
esse absqz mētiri puta si aliq̄s
simpliciter dubitās iurat p̄ti
de q̄ dubitat quā forte dicēdo
nō mētiretur qz non h̄; opposi-
tum in mēte. Aut saltē i aliquo
casu vbi iurās tenetur eē cert⁹
p̄ierat si non ē ibi certus. ⁊ tñ
si ill⁹ asserer; sine iuramento
credēs ill⁹ pl⁹ q̄ oppositū nō
mētiretur piculosū ē ergo fre-
quēter h̄re iuramēta in oē. qz
i multis h̄mōib; sine iuramēto
nec peccat; q̄s vbi addito iurā-
mēto peccat q̄s a ḡuiter si fiat
ex delibracōe p̄t qd̄ ē vtile il-
lud o filiū Math. v. Sit h̄mo
uolter est ē. nō nō. lxx de Sco.

Sequitur nonū p̄ceptum
Nō concupisces vxorem
proximi tui.

Receptū nonū Nō
cōcupisces vxorem
pximi tui. Exo. xx. ⁊
Deu. v. hoc mādato
a sequētī tō in seipō ordiatur i
a affectib; **S**; qz sciencia seu
noticia p̄cedit affectū. ⁊ caren-

cia sciēcie necessariorū q̄ vocat̄
ignorācia. causa ē multoz pec-
catorū. Idcirco p̄mo dicenda
fūt de ignorācia tria p̄cipali-
ter. Primo qd̄ sit. ⁊ qd̄ scire te-
nemur. ⁊ q̄tuplex est. Secun-
do qn̄ est p̄ccm. qn̄ aug; v̄l di-
minuit p̄ccm. Tercō q̄ piculo-
sa sit ignorācia. **Q**ntum ad
primū nōndum qz necessariū
ē de ignorācia tr̄ctare. qz igno-
rācia est qn̄qz p̄ccm mōrle. ⁊
scire ē p̄r osequēs in precepto
p̄t; per ill⁹ Math. xxv. Esuri-
ui ⁊ nō dedistis m̄ māducare.
Et statū dicēt h̄edi vbi vidim⁹
te Esuriētē q̄si dicerēt. Igno-
rauim⁹ te pascere in paupib⁹
S; xp̄s dic; q̄ diu nō fecistis
vni de minorib⁹ istis. nec m̄ fe-
cistis. Et iterum discedite a me
maledicti in ignē eternū Idem
p̄t; i. cor. xiii. Ignorās. igno-
rabitur **S**; q̄ ignoratur a dō.
est priuatis signo caritatis. ⁊
damnatur cū fatuis virgimib⁹
quib⁹ xp̄s clausit iā ianuā di-
cēs nescio vs Idcirco orat ps.
delicta iuuetutis mee ⁊ ignorā-
cias meas ne memineis. Secū-
do nōndū qz ignorācia q̄ ē pec-
catum ē p̄uacō scie debite quā
q̄s p̄t h̄re. ⁊ scire tenetur. d̄z
quā p̄t h̄re. qz si est impossi-
bilis: excusat. qz inuincibilis. d̄z
debite. qz si non cadit sub debi-
to: nō ē p̄ccm. **T**ercō nōndū **c**